

Buka i bes

Situacionistička internacionala

1958.

U poslednje vreme dosta se govori o mladim gnevnim ljudima, o besu današnje omladine. O tome se rado govori, zato što se to buntovništvo, počevši od nemotivisane pobune švedskih adolescenata, sve do ozbiljnijih proglašavanja engleskih „angry young men“, odlikuje istom bezazlenošću, istim umirujućim nedostatkom snage. Kao proizvod epohe u kojoj je došlo do raspada dominantnog načina života i pogleda na svet, epohe velikih pobeda čoveka nad prirodom, koje nisu bile praćene odgovarajućim dijapazonom mogućnosti svakodnevnog života, ti ekscesi, kojima omladina ponekad na prilično grub način iskazuje nezadovoljstvo nametnutim životnim uslovima, nose u sebi nešto od nadrealističkog duha. Ipak, lišen nadrealističkih uporišta u kulturi i njegovih revolucionarnih nada, taj spontani negativizam američke, skandinavske ili japanske omladine ispoljava se na muzičkom fonu beznađa. U prvim posleratnim godinama, Sen Žermen de Pre je već poslužio kao laboratorija za slične oblike ponašanja (u tadašnjoj štampi pogrešno nazivanih egzistencijalističkim), što objašnjava zašto su danas intelektualni predstavnici te generacije u Francuskoj (Fransoaz Sagan, Rob-Grije, Vadim, grozni Bife) svi odreda postali karikature, obične čiča Gliše beznađa.

Iako van granica Francuske ova intelektualna generacija ispoljava nešto veću agresivnost, njena svest se još uvek kreće u rasponu od obične imbecilnosti do preuranjenog zadovoljstva neznačajnim uspesima njihove pobune. Smrad pokvarenih jaja koji se širi iz ideje o bogu prožima dela mistički orijentisanih kretanja američke „bit generacije“, a može se nanjušiti i u nekim izjavama „angry young men“ (na primer, Kolina Vilsona) (Colin Wilson). Ovi drugi su, sa zakašnjenjem od nekih trideset godina, otkrili izvestan prevratnički moral, koji je Engleska nekako uspevala da u međuvremenu skriva od njih, i sada veruju kako će pokazati neviđenu hrabrost i napraviti veliki skandal ako se deklarišu kao republikanci. „I dalje se pišu drame“, piše Kenet Tajnan (Kenneth Tynan), „utemeljene na smešnoj pretpostavci da ljudi još strepe i poštuju Krunu, Carstvo, Crkvu, Univerzitet i otmeno društvo.“ Te reči („i dalje se pišu drame...“) dovoljno govore o tome do koje su mere gledišta ekipe „angry young men“ bljutavo literarna. Uspelo im je da promene mišljenje o nekim društvenim konvencijama, a da pri tom nisu primetili suštinsku promenu unutar polja celokupne kulturne aktivnosti, prisutnu i krajnje očiglednu u svim avangardnim pokretima ovog veka. Ti „angry young men“ zapravo su vrlo reakcionarni, utoliko što pridaju povlašćeni položaj i neki iskupiteljski smisao književnosti, čime stupaju u odbranu mistifikacije koja je u Evropi raskrinkana još oko 1920. i čiji opstanak danas ima daleko kontrarevolucionarniji učinak od britanske krune.

Celaj toj graji, tim onomatopejama revolucionarnih parola, zajedničko je to što previđaju značenje i suštinu nadrealizma (čiji je umetnički uspeh u buržoaskom društvu izvitoperio njegovu pravu prirodu). U stvari, nastavljanje nadrealizma bilo bi najdosledniji mogući potez u situaciji kada se ništa novo nije pojavilo na vidiku. Ali, upravo zbog toga što je omladina koja danas prihvata nadrealizam svesna ozbiljnosti zahteva koje on postavlja, kao i protivrečnosti između tih zahteva i stagnacije koja prati njegov prividni uspeh, ona traži прибежиште u nekim njegovim reakcionarnim aspektima, koji su mu bili svojstveni još od samog početka (u magiji, u verovanju u neko zlatno doba, koje se traži svuda, samo ne u neposrednom istorijskom periodu). Ima ih koji se čak ponose time što toliko godina posle bitke još uvek stoje ispod nadrealističke trijumfalne kapije, gde će, verni svojoj tradiciji, i ostati, kako to s ponosom kaže Žerar Legran, „kao mala grupa mladih duša, odlučna da po svaku cenu održi u životu onaj pravi plamen nadrealizma...“ (*Nadrealizam lično*, br. 2, 1957; Gérard Legrand, časopis *Surréalisme même*)

Pokret koji bi bio slobodarskiji od nadrealizma iz 1924 – i kojem je Breton obećao da će se priključiti ukoliko se pojavi (videti *Treći manifest nadrealizma*, 1942) – ne može se pojaviti tako lako, jer njegov oslobodilački karakter danas zavisi od mogućnosti uspostavljanja kontrole nad sofisticiranim materijalnim oruđima modernog sveta. Nadrealisti iz 1958. ne samo da su se po-

kazali nesposobnim da pristupe takvom pokretu, već su ispoljili odlučnost u nastojanju da mu se suprotstave. To međutim nimalo ne utiče na činjenicu da bi revolucionarni pokret u kulturi morao da podrazumeva isto ono zalaganje za slobodu ljudskog duha i morala za koju se zalagao i nadrealizam.

Po nama, nadrealizam je bio samo početak revolucionarnog eksperimenta u kulturi, koji je skoro odmah bio prekinut, kako na teorijskom tako i na praktičnom planu. Moramo ići dalje. Zašto nadrealizam za nas više nije opcija? Sigurno ne zbog želje da se povinujemo volji vladajuće klase, koja neprestano apeluje na „avangardne“ pokrete da se distanciraju od nekih skandaloznih aspekata nadrealizma. (Vlast se neće mnogo zabrinuti ako budemo insistirali na originalnosti po svaku cenu, i to s punim pravom: naime, kojim bi se novim putem moglo krenuti posle nadrealizma? S druge strane, buržoazija će biti spremna da aplaudira svakom našem regresivnom postupku.) Ne. Ako ne želimo da budemo nadrealisti, to je zato što nam je nadrealizam dosadan.

Dosada je ono što je zajedničko oronulom nadrealizmu, mladim, gnevnim i nedovoljno obaveštenim ljudima, kao i svim tim pobunama dobrostojećih adolescenata, lišenoj perspektive, ali nikako i bezrazložnoj. Situacionisti će samo sprovesti presudu koju je savremena dokolica sebi već izrekla.

Situacionistička internacionala (SI), br. 1, jun 1958.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright



Situacionistička internacionala
Buka i bes
1958.

„Le bruit et la fureur“, *Internationale situationniste*, br. 1, jun 1958;
preuzeto iz zbornika *Situacionistička internacionala*, časopis *Gradac*, br. 164-165-166, Čačak,
2008, str. 77–79

Preveo Miodrag Marković (2008), redakтура Aleksa Golijanin (2008, 2023).

anarhisticka-biblioteka.net